

IV. SPRAWOZDANIA I INFORMACJE

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Od Akademii Lubrańskiego do Ustawy 2.0 – nauka i szkolnictwo wyższe w polskich systemach prawnych”, Poznań, 3–4 czerwca 2019 r.

W dniach 3–4 czerwca 2019 r. na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Od Akademii Lubrańskiego do Ustawy 2.0 – nauka i szkolnictwo wyższe w polskich systemach prawnych”. Konferencja miała na celu przeanalizowanie polskich systemów szkolnictwa z dwóch perspektyw. Z pierwszej – historycznej – omawiano rozwój szkolnictwa wyższego na ziemiach polskich. W ramach drugiej dokonano diagnozy obecnej kondycji szkolnictwa wyższego oraz wskazywano prawdopodobne drogi rozwoju w kontekście zmian wywołanych uchwaloną niedawno Ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, tzn. Ustawą 2.0.

Konferencję otworzył JM Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu dr hab. Andrzej Lesicki, prof. UAM, który podkreślił znaczenie rozwoju naukowego studentów, realizowanego przede wszystkim w kołach naukowych, dla ich przyszłych karier już jako dorosłych badaczy oraz dla rozwoju potencjału naukowego uniwersytetu. Prorektor UAM prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska zaakcentowała rangę naukową i prestiż konferencji, dziękując zespołowi organizacyjnemu i przybyłym gościom. Korzystając z okazji, złożyła szczególne podziękowania inicjatorowi cyklicznych kongresów naukowych, prof. Zbigniewowi Pilarczykowi. Prorektor wskazała na kluczowe znaczenie dyskusji naukowej i edukacji dla przyszłości kraju. Określiła zachodzące zmiany prawodawcze jako szansę, od której wykorzystania w praktyce będzie zależał rozwój polskiej nauki i szkolnictwa wyższego.

W ramach sesji plenarnej „Rola Uniwersytetu we współczesnym społeczeństwie” Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego dr Jarosław Gowin przybliżył główne cele przeprowadzanej reformy szkolnictwa wyższego, podkreślając zwłaszcza nastawienie konkurencyjne i umiędzynarodowienie. Wskazał, że nowa ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym ma umożliwić uczelniom odejście od sztywnych ram organizacyjnych i pozwalać na swobodne i elastyczne kształtowanie swojej struktury organizacyjnej, co w makroskali powinno skutkować zwiększeniem różnorodności szkolnictwa wyższego. Minister stwierdził, że reforma szkolnictwa wyższego ma pomóc polskiej nauce i szkolnictwu wyjść z pułapki średniego wzrostu, w której

znalazły się, zdaniem dra Gowina, podobnie jak cała polska gospodarka. Prof. dr hab. Marek Kwiek uwypuklił znaczenie internacjonalizacji dla rozwoju nauki. Wskazał, że naukowcy powinni skoncentrować się na jakości publikacji, nie zaś na ich liczbie. Podkreślił, że wysokopunktowane, prestiżowe zagraniczne czasopisma są dostępne również dla młodych badaczy. Powszechnie praktykowana procedura podwójnej ślepej recenzji gwarantuje obiektywizm oceny, a poddanie się jej i wyciągnięcie wniosków z uwag przedstawionych przez recenzenta jest użyteczne dla rozwoju młodego naukowca, nawet w razie nieprzyjęcia artykułu do publikacji w danym czasopiśmie. Prorektor ds. nauki i współpracy międzynarodowej UAM prof. dr hab. Ryszard Naskręcki centralnym punktem swoich rozważań uczynił młodego naukowca. Wskazał, że nowe ramy ustawowe niejako wymuszają na młodych badaczach umiędzynarodowienie badań. Podkreślił, że wprowadzona ustawa daje duże możliwości uczelniom w zakresie kształtowania szkół doktorskich, wypracowania programu kształcenia oraz struktury. Dr hab. Beata Mikołajczyk, prof. UAM zaprezentowała spodziewane skutki wprowadzenia Ustawy 2.0 dla jakości kształcenia. Odniosła się ponadto do perspektyw rozwoju Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w nowym reżimie prawnym i znaczenia konkursu uczelni w drodze do kategorii uczelni badawczej.

Panel dotyczący kształcenia kandydatów na doktorów otworzyło wystąpienie mgra Łukasza Kierznowskiego z Uniwersytetu w Białymstoku, obejmujące problematykę szkół doktorskich. Prelegent wskazał na nowość, jaką jest w polskim systemie prawnym tego typu rozwiązanie, które powinno być odpowiedzią na pewne mankamenty dotychczasowej formy kształcenia – studiów doktoranckich. W jego opinii dotychczasowy system nie zawsze sprzyjał rozwojowi naukowemu, m.in. promując niekiedy podejmowanie działań, które przynosiły korzyści w kontekście zdobywania punktów w konkursach stypendialnych, lecz nie przedstawiały większej wartości dla kształcenia doktoranta. Sposób finansowania umożliwiał powstanie negatywnych zjawisk, wśród których prelegent podkreślił przede wszystkim uczynienie ze studiów doktoranckich regularnego źródła zarobku – w kontrze do ich głównego celu, jakim jest uzyskanie stopnia doktora przy jednoczesnym rozwijaniu umiejętności badawczych i dydaktycznych. Bartosz Małaczek reprezentujący Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu wskazał na główne kierunki trwających obecnie przemian, wśród których dostrzegł przede wszystkim odejście od masowości kształcenia doktorantów na rzecz systemu elitarystycznego, a także na to, że orientacja systemu oceniania ma się zmienić z ilościowego na projakościowy. Jako przejawy tych kierunków przemian prelegent wskazał nowy system stypendialny, zachowujący zasadę bezpłatności studiów. Jędrzej Witt (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) przedstawił dane statystyczne dotyczące zmian liczby studentów i doktorantów w ostatnich dziesięciu latach. Zwrócił uwagę, że długotrwała tendencja zwykłowa liczebności obu tych grup została obecnie odwrócona. Wystąpienie mgra Przemysława Brzuszcza (Uniwersytet Warszawski) dotyczyło problematyki odpłatności za niektóre usługi edukacyjne na studiach wyższych. Referent wskazał, że tematyka ta jest jednym z kluczowych elementów dla całego polskiego systemu szkolnictwa wyższego i już na poziomie formułowania przepisów konstytucyjnych wywoływała duże kontrowersje. Podkreślił konieczność balansowania pomiędzy niekiedy sprzecznymi dyrektywami:

zwiększaniem poziomu scholaryzacji a dążeniem do zachowania odpowiedniej jakości kształcenia, a także fakt, że realizacja standardu konstytucyjnego podlega ograniczeniom o charakterze finansowym. Zwracając uwagę na problemy praktyczne, referent wskazał na częste próby dokonywania przez uczelnie w aktach prawa wewnętrznego rozszerzającej interpretacji zawartego w art. 79 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym zamkniętego katalogu świadczeń płatnych w publicznym szkolnictwie wyższym.

Panel historyczny zapoczątkowało wystąpienie dr hab. Krystyny Wojtczak, prof. UAM, która przedstawiła ewolucję awansów naukowych w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Dla ilustracji i ich oceny odwołała się do unormowań przyjętych w okresie dwudziestolecia międzywojennego oraz w pierwszych latach Polski Ludowej i nadawanych wówczas stopni naukowych: niższych (magister, lekarz, inżynier), wyższych (doktor) oraz *veniam legendi* (prawo wykładania bez stopnia naukowego). Podstawowy trzon wypowiedzi poświęciła prawnej regulacji nadawania w okresie PRL stopni naukowych – niższych (kandydat nauk, doktor) i wyższych (doktor nauk, docent, doktor habilitowany), zwracając baczną uwagę także na uwarunkowania polityczne kształtujące ówczesnie przyjmowane rozwiązania prawne. Nie pozostawały one również bez znaczenia dla wypracowania modelu rozwoju młodej kadry naukowej, czemu miało służyć wprowadzenie aspirantury naukowej (w obecnych rozwiązaniach zbliżonej do doktoratów wdrożeniowych), w tym aspirantury dla pracujących zawodowo, od 1985 r. studiów doktoranckich – w praktyce niewykorzystanych. Mgr Tomasz SolarSKI (Uniwersytet Gdański) przedstawił szczegółowo organizację i funkcjonowanie Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dla Pracowników Nauki, według regulacji zawartej w Ustawie z dnia 15 grudnia 1951 r. o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki. Referent wskazał na istotną rolę tego organu w powojennym systemie szkolnictwa wyższego. Zwrócił uwagę na rolę pozanaukowych czynników oceny kandydatów do awansu naukowego, kryjących się pod określeniem „moralność”. Cezary Paprzycki (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) przedstawił pojęcie „pedagogiki realnego socjalizmu” i wykazał jej wpływ na rozwój szkolnictwa wyższego w okresie PRL. Podkreślił, że rozumienie pedagogiki w realnym socjalizmie miało charakter eklektyczny, wpływ na nią miały rozwiązania radzieckie, polskie międzywojenne oraz podejście pragmatyczne, ukierunkowane na szybką odbudowę zniszczonego po wojnie kraju. Zmiany wprowadzone przez władze komunistyczne przenikały w zasadzie wszystkie aspekty szkolnictwa wyższego: strukturę uczelni, naukę, dydaktykę, funkcjonowanie organizacji studenckich, sposób spędzania wolnego czasu przez studentów. Jako najważniejsze elementy zmian autor wskazał: likwidację autonomii uniwersyteckiej, w ramach której uzależniono nadawanie stopni naukowych czy wybór władz uczelni od organów administracji centralnej, przemodelowanie struktury społecznej studentów, wprowadzenie ścisłej dyscypliny na uczelniach. Mgr Krzysztof Bokwa (Uniwersytet Jagielloński) przedstawił pozycję polskojęzycznych uniwersytetów znajdujących się pod zaborem austriackim, ze szczególnym uwzględnieniem okresu po 1867 r. Nakreślając tło historyczne, zwrócił uwagę na kluczowe znaczenie dla omawianego zagadnienia zmiany ustroju państwa z neoabsolutyzmu na monarchię konstytucyjną, co pozwoliło realizować liberalne idee w ramach państwa austro-węgierskiego. Umożliwiło to funkcjonowanie

polskojęzycznej nauki i studiów, życia uniwersyteckiego. Jako kluczowe akty prawne sytuujące pozycję uniwersytetów autor wskazał: ordynację uniwersytecką z 1850 r. oraz ustawę o urządzeniu władz uniwersyteckich z 1873 r. Postawił tezę, że tzw. thunowska reforma uniwersytecka miała kluczowy wpływ na kształtowanie się ustroju szkolnictwa wyższego w monarchii Habsburgów i w konsekwencji w odrodzonej Polsce. Referent podkreślił ponadczasowy charakter przedstawianego zagadnienia, zaznaczając, że niektóre omawiane rozwiązania mogą być cenną wskazówką również dla współczesnych prawodawców. Michał Przychodźki (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) dokonał analizy porównawczej sieci polskich uniwersytetów początku i końca XX w. W ramach analizy holistycznej zostały porównane podstawy prawne, procesy kształcenia studentów oraz zagregowane dane statystyczne dotyczące krajowych uczelni. Przedstawiono także *case studies*, w których przybliżono rozwój Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Wileńskiego oraz Uniwersytetu Lwowskiego. Referent podkreślił wpływ zmian ustawowych na charakter szkolnictwa wyższego, dostrzegając odejście od elitaryzmu na rzecz masowości studiów wyższych w końcu XX w. Mgr Maciej Pająk (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) zarysował proces tworzenia Katedry Prawa Karnego UAM. Przedstawił biogramy najważniejszych postaci związanych z jej historią. Wskazał historyczne kierunki badań zatrudnionych w niej naukowców i ich przełożenie na badania prowadzone współcześnie. Uwypuklił, że na niezwykle pozytywną ocenę zasługuje ciągłość badań prowadzonych przez kolejne pokolenia poznańskich karnistów.

W drugiej części panelu historycznego mgr Emilia Przeor (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) omówiła znaczenie współpracy międzynarodowej dla szkolnictwa. Stosując metodę biograficzną, przedstawiła problematykę poprzez ukazanie historii Jana Zamoyskiego, Andrzeja Patrycy Nideckiego, Stanisława Fogelwedera, Łukasza Górnickiego oraz Franciszka Masłowskiego. Autorka podkreśliła znaczenie zagranicznych spotkań przedstawicieli wielkopolskiej nauki z Janem Kochanowskim, Andrzejem Dudyczem, Francesco Robortellim oraz filozofem Antonim z Genui. Wskazała, że doświadczenia zebrane w Padwie pozwoliły po powrocie do kraju przełożyć wiele utworów z języków klasycznych na polski, rozwinąć znacząco badania nad dorobkiem Cycerona, przyczyniły się do powstania wielu publikacji z zakresu polityki i ustroju państwa, miały również wpływ na rozwój polskiej poezji. Przedstawiane kazusy ilustrowały kluczowy dla rozwoju polskiej nauki w epoce renesansu wpływ międzynarodowej wymiany naukowej. Aleksandra Gil (SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny) omówiła trudny proces budowy systemu szkolnictwa wyższego po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. Dostrzegła trudności, z jakimi musiano się wówczas borykać, w sytuacji zastania trzech zupełnie odmiennych reżimów prawnych oraz poziomu rozwoju życia akademickiego. Autorka przedstawiła kluczowe dla stworzenia systemu polskiego szkolnictwa wyższego dwudziestolecia międzywojennego działania władz publicznych i przyjęte akty prawne. Patryk Stanek (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) zaprezentował działalność Zygmunta Ziemińskiego i wpływ, jaki wywarła ona na rozwój polskiego prawoznawstwa. Podkreślił oryginalność i nowatorstwo poglądów, które stały się fundamentem dla powstania poznańskiej szkoły teorii prawa. Położył nacisk na znaczenie osobowości i charyzmy

prof. Ziemińskiego oraz sposobu prowadzenia przez niego dysput naukowych, seminariów i zajęć dydaktycznych. Marlena Bryszak (Uniwersytet Jagielloński) przeanalizowała działalność Zofii Sokolnickiej, wskazując na ogromną wagę podejmowanych przez nią działań dla rozwoju wielkopolskiej oświaty i szkolnictwa. Przedstawiła bogaty dorobek pracy organicznej: organizowanie tajnych kompletów dla dzieci i młodzieży (w tym z przedmiotów zakazanych przez władze pruskie – języka polskiego i historii), napisanie i rozpowszechnienie podręcznika *Jak uczyć dzieci czytać i pisać po polsku* oraz akcji promowania polskich lektur. Autorka wyraziła szczególne uznanie dla osobistej odwagi oraz sprawności działania Zofii Sokolnickiej. Podkreśliła również wielowymiarowość jej działalności patriotycznej: jako emisariuszki w trakcie I wojny światowej, reprezentantki Poznania na Sejm Dzielnicowy po odzyskaniu niepodległości, a wreszcie posłanki dwóch kadencji Sejmu Ustawodawczego w międzywojennej Polsce. Klaudia Łachowska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) przybliżyła postać wybitnego cywilisty Kazimierza Przybyłowskiego. Referentka przedstawiła życiorys i osiągnięcia naukowe, podkreślając istotny wpływ na ukształtowanie polskiego systemu prawa prywatnego naukowca, który zarówno przed, jak i po II wojnie światowej był członkiem komisji kodyfikacyjnych prawa cywilnego. Omówiła rolę, jaką pełnił w konspiracyjnym nauczaniu pod okupacją niemiecką, ponadto wskazała, że Profesor był jedną z osób, które wywarły największy wpływ na polskie prawo spadkowe po II wojnie światowej.

W panelu „Szkolnictwo wyższe – Polska w Europie, Polska w Świecie” dokonywano porównań współczesnego polskiego systemu szkolnictwa na tle jego zagranicznych odpowiedników. Mgr Adam Rzeteci (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) dokonał porównania polskiej i duńskiej koncepcji funkcjonowania rady uczelni. Prelegent podkreślił, że w założeniu rada uczelni ma służyć integracji środowisk akademickich z otoczeniem społeczno-gospodarczym i wspierać proces zarządzania uczelnią. Oceniał, że koncepcja zrealizowana w Ustawie 2.0 inspirowana jest rozwiązaniami funkcjonującymi w Unii Europejskiej, lecz ma też liczne swoistości. Kompetencje polskich rad uczelni są niewątpliwie mniejsze niż w Danii, gdzie od lat stanowią one główny organ zarządzania finansami i wyznaczają strategię rozwoju. Mówca zaprezentował rozważania w zakresie odpowiedzi na pytania, jak skutecznie dobierać do rady przedstawicieli spoza środowiska akademickiego oraz czy autonomię uczelni można pogodzić z zarządzaniem finansami przez organ zdominowany przez osoby spoza środowiska akademickiego. Mateusz Jąkalak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) przeanalizował działania na forum międzynarodowym zmierzające do ujednoczenia systemu kształcenia w Europie. Przybliżył założenia procesu bolońskiego, a także zwrócił uwagę na niebezpieczeństwo spadku znaczenia Europy jako obszaru wielkich dokonań intelektualnych. Pozytywnie ocenił inicjatywy edukacyjne Unii Europejskiej jako przyczyniające się do podnoszenia poziomu szkolnictwa wyższego, jednocześnie zaznaczając, że UE nigdy nie stworzy jednolitego systemu szkolnictwa wyższego, ponieważ byłoby to fatalnym rozwiązaniem z punktu widzenia konkurencyjności. Justyna Skwirowska (SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny) przedstawiła koncepcję bonu edukacyjnego jako możliwą odpowiedź na znaczne zmniejszenie wskaźnika nakładów na szkolnictwo wyższe w Polsce w przeliczeniu na jednego

studenta. Autorka podniosła tezę, że w obecnej sytuacji państwo nie powinno być jedynym podmiotem zapewniającym „podaż szkolnictwa wyższego”. Omówiła przykłady funkcjonowania systemów bonów oświatowych, m.in. wskazując na stan Wisconsin w USA. Dr Mateusz Radajewski (SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny) zaprezentował problematykę nadawania stopnia doktora habilitowanego w świetle ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Referent stwierdził, że początkowo planowano zlikwidować habilitację, lecz nie zgodzili się na to przedstawiciele nauki. Szczegółowo zrelacjonował nowe zasady nadawania stopnia doktora habilitowanego. Mówca zwrócił uwagę na możliwy spadek prestiżu i znaczenia habilitacji. Adam Krzywiński (Uniwersytet Warszawski), analizując wpływ zmian wprowadzanych Ustawą 2.0 na studentów i samorządność studencką, zaakcentował takie kwestie, jak rozdrobnienie uczelni i dokonywanie podziału subwencji na uniwersytetach. Wskazał, że obecne regulacje dają więcej pytań niż odpowiedzi w kwestiach roli studentów na uczelni (gdyż zależne to będzie od aktów wewnętrznych), funkcjonowania samorządów studenckich, wpływu na orientację prostudencką szkoły wyższej, zasiadania w radach uczelni osób spoza środowiska akademickiego.

W drugiej części panelu dotyczącego perspektyw rozwoju szkolnictwa wyższego pod rządami Ustawy 2.0 mgr Dagmara Dragan (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) przedstawiła wpływ wejścia w życie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (RODO) na funkcjonowanie polskich uczelni, zwłaszcza w zakresie badań naukowych. Referentka przeanalizowała szczegółowe regulacje wprowadzone przez prawodawcę unijnego i krajowego, dostrzegając potencjalne kwestie problemowe. Mgr Witold Pawelski (Uniwersytet Łódzki) przeanalizował system finansowania szkolnictwa wyższego w szerokiej ekonomiczno-społecznej perspektywie. Wskazał, że w celu sprostania wyzwaniom nowoczesnej gospodarki i społeczeństwa obecny model wymaga modyfikacji.

W kolejnym panelu referaty skoncentrowane były ściśle wokół skutków wprowadzenia Ustawy 2.0 i perspektyw zmian w polskim szkolnictwie wyższym na przestrzeni najbliższych lat. Mgr Hanna Wiczanowska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) zaprezentowała wyniki analizy regulacji prawnych w zakresie rekrutacji doktorantów, dokonując oceny dobrych i złych praktyk. Elementem referatu była ocena zgodności hierarchicznej norm przepisów uczelnianych z aktami prawa powszechnie obowiązującego oraz przedstawienie *case studies*. Miłosz Rzymyszkiewicz-Fijałka (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) przedstawił założenia i zasady funkcjonowania programu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”. Wskazał, jaki wpływ na rozwój uczelni może mieć uzyskanie statusu uczelni badawczej oraz jakie konsekwencje realizacja programu może wywrzeć w makroskali na cały system szkolnictwa wyższego. Mira Kolańska (SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny) postawiła tezę, że konsolidacja jest drogą, która może zapewnić zwiększenie konkurencyjności polskiego szkolnictwa i sprzyjać internacjonalizacji. Jako szczególnie pożądana droga ta została wskazana dla uczelni niepublicznych. Za efektywny sposób

przeprowadzenia tego procesu uznano partnerstwo strategiczne, które autorka uznała za kluczowe do osiągnięcia przewagi konkurencyjnej na rynku szkolnictwa wyższego. Dawid Szulc (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) przedstawił zmiany w prawie oświatowym i ich wpływ na funkcjonowanie polskiego systemu edukacji. Dokonał oceny realizacji dyrektyw konstytucyjnych w aktach prawnych niższego rzędu. Wskazał, że unowocześnienie szkolnictwa wymaga wielu przemian nie tylko systemowych, ale dotyczących np. kwestii mentalnościowych, wprowadzenia innowacyjnych technik nauczania czy zapewnienia możliwości dokształcania nauczycieli w duchu najnowszych trendów edukacyjnych. Igor Gontarz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) zaprezentował istotę i funkcjonowanie indywidualnych studiów międzydziedzinowych. Dostrzegł ich umiejscowienie w ramach nurtu edukacji liberalnej, analizując realizację w polskiej odmianie poszczególnych jej cech charakterystycznych. W referacie przedstawiono dotychczasowe doświadczenia w zakresie kształtowania programów i organizacji tego typu studiów w Polsce oraz dokonano analizy przepisów Ustawy 2.0, wskazując na istotne kwestie problemowe związane z funkcjonowaniem indywidualnych studiów międzydziedzinowych.

Panel zamykający konferencję obejmował tematykę roli Kościoła katolickiego w szkolnictwie wyższym. Mgr Igor Kilanowski (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) przedstawił przepisy prawa kanonicznego regulujące funkcjonowanie uniwersytetów i fakultetów kościelnych i dokonał ich zestawienia z regulacjami ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Autor wskazał na kluczowe znaczenie Konstytucji Apostolskiej *Veritatis Gaudium*, którą Papież Franciszek dokonał znaczącej reformy regulacji dotyczących katolickich uczelni. Rafał Świergiel (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) w sposób przekrojowy przedstawił rolę Kościoła katolickiego w kształtowaniu szkolnictwa wyższego od oświecenia do współczesności. Podkreślił doniosłą rolę Kościoła jako jednego z głównych kreatorów nowego szkolnictwa wyższego w czasach stanisławowskich, wskazując na rolę duchownych w takich instytucjach, jak Collegium Nobilium czy Komisja Edukacji Narodowej. Jako wzorcową ocenił współpracę Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i jego wybitnych absolwentów z władzami odrodzonej po 1918 r. Rzeczypospolitej. Autor przybliżył sylwetki ważnych przedstawicieli Kościoła: ks. prof. Michała Hellera, kard. Mieczysława Ledóchowskiego i ks. Stanisława Koziarowskiego, którzy wywarli istotny wpływ na rozwój całego polskiego szkolnictwa wyższego. W części końcowej referatu autor przedstawił analizę przepisów konstytucyjnych regulujących podstawy współpracy władz kościelnych z państwowymi w zakresie szkolnictwa wyższego w Polsce. Marcin Wochelski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) przedstawił historię szkolnictwa jezuickiego w Poznaniu, którego początki sięgają XVI w. Zaprezentował długotrwałe starania o uzyskanie statusu uniwersytetu przez Kolegium Jezuickie, czemu przeciwstawiło się środowisko Akademii Krakowskiej broniące swej pozycji jako hegemonia szkolnictwa wyższego. Działania ks. Jakuba Wujka, wspieranego przez Stolicę Apostolską, zakończyły się ostatecznie sukcesem na mocy przywileju Zygmunta III Wazy. Referent dostrzegł istotną rolę Kolegium w kształtowaniu wielkopolskich elit I Rzeczypospolitej. Podkreślił, że do tradycji szkoły jezuickiej odwołują się największe współczesne uczelnie stolicy Wielkopolski. Paweł Grobelny

(Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) zaprezentował ideę i założenia korporacji akademickich. Wskazał na ich średniowieczną genezę i ścisłą współpracę z Kościołem katolickim w kolejnych wiekach. Zaakcentował duży wpływ na życie intelektualne kraju korporacji Convent Polonia, stawiając tezę, że była ona swego rodzaju fenomenem na skalę europejską, a jej korporanci wręcz zdominowali życie akademickie. Referent zauważył wyraźny proces spadku znaczenia i liczby korporacji w drugiej połowie XX w., jako jego przyczyny wskazując represje w okresie PRL oraz zdominowanie życia akademickiego przez nową formę organizacji studentów – stowarzyszenia.

Remigiusz Chęciński

DOI: 10.14746/spp.2019.3.27.11